

JOEEP

e-ISSN: 2651-5318

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeeep>

Derleme Makale • Review Article

Küresel Kentsel Gelişimin Çevresel Etkileri Üzerine bir İnceleme

A Study on the Environmental Impacts of Global Urban Development

Varol Koç^{a,*}

^a Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, 55200, Samsun /Türkiye
ORCID: 0000-0003-4810-3845

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 30 Ocak 2023

Düzeltilme tarihi: 28 Mayıs 2023

Kabul tarihi: 12 Haziran 2023

Anahtar Kelimeler:

Kentsel Gelişim

Kentsel Dönüşüm

Çevre Politikaları

Sürdürülebilirlik

Yönetim Sistemleri

ARTICLE INFO

Article history:

Received: January 30, 2022

Received in revised form: May 28, 2023

Accepted: June 12, 2023

Keywords:

Urban Development

Urban Transformation

Environmental Policies

Sustainability

Management Systems

ÖZ

Bu çalışmada, literatüre paralel olarak, elde edilen bulgulara göre, küresel nüfus artışı ve bu nüfusun kentlerde katlanarak çoğalmasının doğal arazi ve bitki örtüsü alanlarının hızla azalmasına, düzensiz plansız ve çarpık kent alanlarının ise hızla artmasına neden olduğu söylenebilir. Şehirlerin büyümesini yönlendiren ulusal ve yerel politikacılar tarafından kısmen, gayri resmi çıkar grupları tarafından her zaman konunun ciddiyeti üzerine düşünülmemekte, her geçen gün çevreye zarar verici uygulamalar doğuran kaçak yapılaşmalar dünya çapında artmaktadır. Kentsel dönüşüm ve gecekondu bölgelerinin iyileştirilip dönüştürülmesi genellikle toplulukların sosyoekonomik refahı açısından ele alınmakta, politika geliştiriciler tarafından bazen bu asli görev de görmezden gelinerek ekonomik kaygılar daha da öncelenmekte, ama her iki durumda da zaman zaman en büyük hedef olması gereken sürdürülebilirlik ve doğal çevrenin korunması amacıyla çelişebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, bu tür olumsuzlukların giderilmesine yönelik öneriler geliştirmektir. Olumsuz örneklerin düzeltilmesine yönelik olarak geliştirilen öneriler, Yönetim sistemleri prensiplerinin konulara uygulanması yöntemiyle oluşturulmuştur. Olumsuz örneklerle birlikte, gelişmiş, yeni gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler kentsel alanlarda karbon emisyonlarının azaltılmasına ve doğayla barışık ve doğaya saygılı kentsel gelişim ve kentsel dönüşüm uygulamalarına dair bazı olumlu örnekler de sunmaktadır. Böylece olumlu ve olumsuz örnekler analiz edilip yorumlanarak Yönetim sistemleri prensiplerine dayalı öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

In this study, parallel to the literature, according to the findings, it can be said that the global population growth and the exponential increase of this population in the cities cause a rapid decrease in natural land and vegetation areas, and a rapid increase in irregular, unplanned and unplanned urban areas. Partially, the seriousness of the issue is not considered by the national and local politicians who direct the growth of cities, and illegal constructions that cause environmentally harmful practices are increasing around the world. On the other hand, the issue not considered at all by informal interest groups active in illegal settlements and economy. Urban transformation and the improvement and transformation of slum areas are generally considered in terms of the socioeconomic well-being of the communities, this primary task is sometimes overlooked by policy makers and economic concerns are prioritized, but in both cases, sustainability and the protection of the natural environment, which should be the highest goal, can be contradicted from time to time. The aim of this study is to develop suggestions for eliminating such negativities. Suggestions developed for the correction of negative examples were created by applying the principles of management systems to the subjects. Along with negative examples, developed, newly developed and developing countries also offer some positive examples of reducing carbon emissions in urban areas and urban development and urban transformation practices that are in harmony with nature and respectful to nature. Thus, positive and negative examples were analyzed and interpreted, and suggestions based on the principles of management systems were tried to be developed.

1. Giriş

Gayri resmi yerleşimlerin iyileştirilmesi ve/veya dönüştürülmesi genellikle toplulukların yaşanabilirliğini artırma açısından değerlendirilirken, sürdürülebilirlik doğal çevreyi korumanın daha büyük bir hedefi olmaya devam

etmektedir (Türker-Deveciçil 2006). Bu nedenle, politika yapıcılara, şehir plancılarına, çevrecilere ve özel sektör oyuncularına karbon emisyonlarını azaltmaya yardımcı olacak yenilikçi çözümler arama konusunda büyük umutlar bağlanmıştır (Etzkowitz 2003 ; Gossop 2011 ; Howard ve

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: kvarol@omu.edu.tr

Atf/Cite as: Koç, V. (2023). Küresel Kentsel Gelişimin Çevresel Etkileri Üzerine bir İnceleme. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 8(1) 421-433.

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence. Anyone may reproduce, distribute, translate and create derivative works of this article (for both commercial and non-commercial purposes), subject to full attribution to the original publication and authors.

diğerleri 2012 ; Lehmann 2013 ; Lee ve Kim 2016). Bu çalışmanın araştırma problemlerini, Dünyada çevresel hassasiyete sahip kentleşme kültürünün yerleşmesi yönünde olumlu ve olumsuz örnekler oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı bu doğrultuda yapılabilecekleri belirlemektir. Yöntem olarak, Yönetim sistemi ilkelerinin kentsel politikalara uygulanması kullanılacaktır. Bunların sonucunda belirlenecek öneriler, kentsel gelişmelerin karbon salınımlarında önemli bir payı olması nedeniyle, çevresel sürdürülebilirlik için önem arz etme potansiyelinde olacaktır. Bu doğrultuda Dünyadan bazı olumlu örneklerle bu bölüme başlamak yerinde olabilir: Örneğin Ortadoğu'da geleneksel olarak petrol ekonomisine dayanan bazı şehirler 'Eko-Kentler'e dönüşmeye çalışmışlardır. Doha (Rizzo 2017) ve Dubai (Acuto 2010) gibi birkaç şehir, hizmet, turizm, ticaret ve teknoloji sektörlerini yerel ekonominin itici güçleri haline getirerek, kendilerini sorunsuz bir şekilde eko- temelli şehirler olarak kurdular. Ayrıca, King Abdullah Economic City gibi diğer şehirler (Moser ve ark.2015), Dongtan Eco-City (Chang ve Shepperd 2013) ve Masdar Eco-City (Cugurullo 2013) ekonomilerini petrol dışı ve yeşil sektörlerle çeşitlendirmek için geçiş aşamasındadır. 'Düşük karbon', 'iklim değişikliği' ve 'sürdürülebilir hareketlilik' Endonezya planlamasında (Colenbrander ve ark. 2015) ve küresel kentsel planlama ve kalkınma tartışmalarında da (Lehmann 2013 ; Lee ve Kim 2016 ; Liu ve Qin 2016) büyük ilgi gören terimlerdir. Gelişen dünyadaki birçok şehir, yüksek karbon teknolojilerine güçlü bir bağımlılık nedeniyle 'eko- şehirler'e dönüşmek için mücadele etmektedir (Tarigan and Sagala 2018). Bogota ve Curitiba gibi Latin Amerika şehirlerinde hızlı otobüs transit uygulaması, özellikle toplu taşıma sistemlerini geliştirmek için finansal kaynakları olmayan şehirler arasında, gelişmekte olan ülkelerdeki birçok şehre ilham vermiştir (Duarte ve diğerleri, 2016).

Bu çalışmada ele alınan olumsuz örnekler ise, Dünyada, inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan çevre kirliliğinin açık ara en büyük faili konumunda bulunan Çin'den ve bu konuda ikinci sırada yer alan Hindistan'dan seçilmiştir. Ek olarak gelişmekte olan ülkeleri temsilen, nüfus ve inşaat faaliyetleri açısından orta seviyelerde bulunan Türkiye ve geri kalmış ülkeleri temsilen bu faaliyetlerde daha alt seviyede bulunan Gana'dan da örnekler ele alınmıştır. Çin, Hindistan, Türkiye ve Gana, gerek nüfusları ve inşaat faaliyetleri, gerekse kırsaldan kente göçün hız ve yoğunluğu açısından farklı kademelerde bulunan Dünya ülkelerinin genelini temsil edebilecek prototipler olarak düşünülmüştür. Zira Dünya çapında kentsel nüfusun hızlanarak artması ve kırsal nüfusun azalması, on yıllardır süregelen ve son dönemlerde çok daha fazla artan bir kırsaldan kente göç olgusunu göstermektedir. Dünya çapındaki bu göçler, ülkelerin başkentlerine ve büyük metropol ve megapollerine doğru olmaktadır. Ancak bu göçleri karşılayabilecek sistemli planlama çalışmaları çoğu zaman yapılamadığından, göçler gecekondulaşmaya ve kayıt dışı ekonominin büyümesine neden olmaktadır. Kayıt dışı yerleşimler, her zaman çevresel hassasiyetleri önemsemeyen bir karakterdedir. Dolayısıyla

bu durum, küresel iklim değişikliği ve doğal çevre bozulumu ve kayıplarını önemli oranlarda artırmaktadır. Örneğin Hindistanda Guwahati büyük şehir bölgesi, son elli yıldır ve özellikle 2000'li yılların başından itibaren hızla artan kentleşme ve buna bağlı gecekondulu yerleşimlerinin çoğalması durumu ile karşı karşıyadır. Kentleşme süreci 1976'da %61,0 olan doğal ve yarı doğal bitki örtüsü oranını 2015'te %28,7'ye indirmiştir. Bu arazi örtüsü sınıfı yılda 2,2 km² oranında azalmıştır. Öte yandan, yerleşim alanları 1976 yılında 23,9 km² iken 2015 yılında 115,1 km² 'ye yükselmiştir. Yerleşim alanlarındaki artış oranı ile doğal ve yarı doğal bitki örtüsü olan alanlardaki kayıp oranı yaklaşık olarak aynıdır. Yani, yıllar içinde yerleşim alanlarındaki artışın çoğu, doğal ve yarı doğal bitki örtüsüne sahip alanlar pahasına gerçekleşmiştir (Pawe and Saikia 2018). Gana'da ise yaklaşık 40 yıldır devam eden reform döneminin ilk yirmi yılı boyunca, Başkent Accra ülkenin yatırım projelerinin %86'sını kendine çekmiştir ve 1990'dan beri kurulan tüm bankacılık kurumlarının %94'ünün merkezi burada bulunmaktadır (Oosterbaan et al. 2012). Bu mekansal önyargı politikası, kırsaldan kente göçü daha da güçlendirerek Accra'nın patlayıcı büyümesine katkıda bulunan bir fenomen olmuştur. Accra'nın büyümesi, şehir çevresindeki doğal yeşil alanların kaybına neden olmuştur. Sadece 1975 ve 1997 arasında, Accra'nın fiziksel alanı %318 genişlemiştir. (Yeboah, 2000). Benzer şekilde Türkiye'de 2000'li yılların başından itibaren inşaat ve gayrimenkul sektörlerinde eş benzeri görülmemiş bir hiperaktivite yaşandığı yadsınamaz bir gerçektir. Sadece İstanbul sürekli olarak en çekici şehirler arasında yer almakla kalmadı, diğer birçok Türk kentindeki emlak piyasaları da küresel yatırımcıları çekmeye başladı. 2018 itibarıyla Türkiye'ye yapılan toplam doğrudan yabancı yatırımın yaklaşık %45'ini oluşturan 5,9 milyar ABD doları ile (GYODER, 2019), yabancıların gayrimenkul alımları Türk konut piyasalarının düzenli unsurları haline gelmiştir. Şu anda var olan her üç evden birinin 2000'den sonra inşa edildiği söylenebilir. 2008 ve 2017 yılları arasında verilen konut inşaat izinleri açısından, Türkiye'deki konut inşaatı (7,3 milyon adet) herhangi bir Avrupa ülkesini açık ara geride bırakmakla kalmamakta, aynı zamanda Avrupa Birliğinin 27 ülkelerindeki toplam konut inşaatının (14,3 milyon adet) yarısından fazlasını temsil etmektedir. %9,8 ile Türkiye, toplam katma değer içinde inşaatın payı açısından tüm Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkeleri arasında geniş bir farkla ilk sırada yer almaktadır ve bu oran, %5,3 olan AB ortalamasının iki katına yakındır (Yeşilbaş 2020).

Konutun aşırı finansallaşmasının, vahşi kapitalist arzularla çevresel ve birçok sosyoekonomik zararlar göz ardı edilerek hareket edilmesi sonucu, büyük yıkıcı etkiler doğurması tüm dünyada örnekleri görülebileceği üzere, kuvvetle muhtemeldir. Devletler ve kamu kurumları, finansallaşmanın pasif kurbanları olmaktan uzak, çeşitli şekillerde finansallaşma sürecini sağlayan kilit aktörler olmuştur (Aalbers, 2019 ; Rolnik, 2013). Yüksek bir dizi yasal ve düzenleyici reform yoluyla, ipoteklerin menkul

kiymetleştirilmesini başlatan, kurumsallaştıran ve teşvik eden devlettir. Bu konuda devletin güvenleştirmeyi başlatma ve teşvik etmedeki aktif rolü de vurgulanmaktadır (Gotham, 2006; Walks & Clifford, 2015; Yrigoy, 2018). Genelde gelişmekte olan ülkelerde devletin müdahalesinin, finansallaşmanın ilk etapta gerçekleştirilmesi gereken yasal ve düzenleyici dönüşümler alanını aştığı görülmektedir. Tanık olunan, maddi kurumlarla donanmış kalıcı ve sistematik bir devlet stratejisidir ve bu da aslında devleti konut- finans ilişkisinin en güçlü aktörü haline getirir (Yeşilbağ 2020). Dünyada 1980 ile 2002 arasındaki dönem, neoliberalleşmenin çok yönlü dinamikleri tarafından şekillendirilmiştir (Keyder, 2005). Mülkiyet ve hizmet haklarına ilişkin talepler, neoliberal şehri oldukça çekişmeli bir kentsellik alanı haline getirir (Bayat & Biekart, 2009). Bu politize kentsel bağlamda, kentsel dönüşüm projeleri veya devlet eliyle gayrimenkul birikimine yönelik mekanizmalar, gündelik yaşama doğrudan ve tek taraflı olarak müdahale etmektedir (Gündoğan 2019). Tüm bunların sonucu olarak özellikle 2000'ler sonrası tüm dünyada ve ağırlıklı olarak gelişmekte olan ya da yeni gelişmiş ülkelerde özellikle Çin ve Hindistan'da inşaat faaliyetleri patlamış, mega projeler, büyük küresel kentler ve soylulaştırılmış kentsel bölgelerle, kimi zaman çevresel kaygılardan nerdeyse tamamen uzak, politik ve ekonomik rant arzusuna dayalı faaliyetlerde bulunulmuştur.

Küresel inşaat seferberliği özellikle çoğu gelişmekte olan ve yeni gelişmiş ülkelerde çimento üretimini büyük miktarda artırmakla beraber Dünyada çimento üretiminde Çin açık ara ile ilk sırada yer almaktadır. Bu ülkelerde gerçekleşen kitlesel inşaat faaliyetleri gelişmekte olan ve yeni gelişen ülkeleri, çimento üretimi ve iş makinelerinin kullanımı nedeniyle açığa çıkan aşırı karbondioksit salınımı, yeşil alanlara inşaat yapılması gibi etkenler nedeniyle en büyük çevre kirleticileri haline getirmiştir (Üçoğlu 2021). Dünya için büyük bir risk doğuran bu süreçler, ülkelerin özellikle geçici ekonomik büyüme ve inşaatla bağlı lokal sektörleri güçlendirip bundan ekonomik ve siyasi rant elde etme anlayışları nedeniyle büyük konut, alt yapı ve mega projeleri gerçekleştirme anlayışlarından beslenmektedir. Kent merkezlerine yakın yeşil alanların büyük banliyölere dönüşmesi, olası çevresel bir felaketi de beraberinde getirmektedir. Banliyöleri mevcut kentsel alanlarda oluşturmak yerine kent çeperlerine yakın yeşil alanlarda ve tarım arazilerinde yapmak daha kolay ve özellikle arazi değerleri açısından daha az masraflıdır. Bu durum çevresel bozulma, ormansızlaşma ve toprak kirlenmesi sorunlarını beraberinde getirir. İnşaat, gayrimenkul ve turizm sektörünün, ulusal ekonomiye ihracata dayalı sanayileşme ve tarımdan daha fazlasını kazandırabilme potansiyeli, yükselen ekonomilerdeki kamu ve özel işletmeleri bu sektörlerle yönelmektedir. Çin ve Hindistan gibi yükselen ekonomilerde kentleşme, genellikle yüksek gelirli kesimle yan yana var olan kentsel yoksulluk ve kayıt dışı yerleşim-ekonomi faaliyetlerini büyütmede tüm bu süreçler büyük çevresel sorunlara yol açmadadır. Genellikle ikonik mimari

projeler ve devasa mega projelerle kentsel yapıyı çevre büyük dönüşümlere uğramaktadır (Davis 2016).

2. Kavramsal Araştırma:

Şehir planlaması alanındaki düşük karbon, temel olarak, doğrudan ve/veya dolaylı olarak sera gazı emisyonlarını en aza indirme eğiliminde olan herhangi bir sistematik planlama politikasını ifade eder. De Jong ve ark. (2015) düşük karbonlu şehir kavramının 'sürdürülebilir şehir', 'eko-şehir', 'yaşanabilir şehir', 'yeşil şehir', 'akıllı şehir' ve 'dayanıklı şehir' gibi diğer kavramlarla bağlantısını daha da genişletmektedirler. Tarigan & Sagala (2018)'nın çalışmasında ise, eko- kentlerin gelişimini yönlendirmede çevresel perspektiflerden ziyade kâr odaklı ve girişimci planlama yaklaşımına sahip ekonomik güdülerin baskın güçler olabileceğini söylenmektedir. Dolayısıyla Eko-şehirler, ihtiyaç duyulan hırs ve gerçekçilik arasındaki hassas dengeyi sağlamakta her zaman zorlanmaktadır (Keeton 2011). Dünya nüfusunun yarısından fazlası şehirlerde yaşamaktadır ve Avrupa'da kentsel nüfus, uzun zamandır %80'i aşmış durumdadır (Salomone & Messina 2011). Modern şehir, ciddi çevresel problemlerin (kirlilik, atık, trafik vb.) ve geniş insani ve kentsel yıkım alanlarının damgasını vurduğu çatışmalar ve çelişkiler tarafından parçalanmıştır; çünkü onun derin değişimleri ile şehir sakinleri çok parçalı bir şekilde buluşmaktadır. Bu konuda geniş bir sosyolojik literatür bulunmaktadır (Cesareo 2001; Mazzette 2003; Mela 2006). Temaslar yüz yüze gerçekleşse de, parsellenmiş ilişki, kişisel olmayan, yüzeysel ve geçicidir. Çevre eğitimi ve sürdürülebilirliğe eleştirel yaklaşım, eşitsizlikleri, kaynakların israfını ve doğa üzerindeki insan egemenliğinin kibrini konu edinir (Salomone & Messina 2011). Ülkelerde daha sürdürülebilir, sosyoekonomik sistemlere, üretim ve tüketim modellerine, daha adil ve daha yeşil politika ve uygulamalara ihtiyaç vardır. Tüketici toplumunda giysi, mobilya, ev aletleri, cep telefonları, arabalar, gerçek ihtiyaçlara veya kullanımlarındaki gerçek zevke göre değil, yalnızca nihai satın alma, sahip olma ve bu mülkiyeti başkalarına gösterme amacıyla alınmaktadır. Buradaki tehlike, çevrenin tahribatı, kirlilik ve son olarak da çok ciddi tehlikelerle birlikte yenilenemeyen enerji ve temel hammaddelerin sonsuz bir tüketimidir. Bu yönde yapılan analizler, gezegenin kalıcı gelişimi için korkunç bir risk göstermeye başlayalı on yıllar geçmiştir (Ingillieri 2003).

Freire (1997)'ye göre, insan, hayvanlardan farklı olarak, Dünyada olmanın yanı sıra, Dünyayla birlikte olmaktadır. Bugünün Dünya pazarının adeta sonsuz bir talebi vardır ve bu talep, Dünya gezegeninin sonluluğu ile çarpışmaya mahkumdur. Düzeltme ancak nesnelere, maddi olanlarla farklı bir ilişkiye sahip olmakla gerçekleştirilebilir (Salomone & Messina 2011). Bu ilişkiyi de maddi olmayan unsurlar iyileştirebilir. Maddi olmayan unsurlar, topluluklardan, ideolojilerden, kurumlardan, siyasi sistemlerden vb. oluşan manevi gelişimdir. Bu gelişim, insanı özerk ve yaratıcı olmaya, kendi kaderini tayin eden farkındalık sahibi bilinçli kişilere dönüştürmelidir. Bu

kişilerin, eşyayı dikkatle ve küresel sorumluluğa dayalı bir şekilde kullanması ile ancak tüketim ateşinden kurtuluş beklentisi olabilir (Ingilleri, 2003). Bu bağlamda kentle uzlaşmak, toplumsal yaratıcılığa güvenmek ve onu teşvik etmek için iyi bir nedendir. Lester Brown (2010)'ın dediği gibi, ileriye giden yol, şehri yaşayan bir organizma olarak düşünmekten geçiyor olabilir. Bu ilerleme ancak vatandaşların dahil olması ve kentsel mekanın yaratıcı dönüşümüne çabalarını adanarak hayat vermeleriyle mümkün olabilir (Tiezzi 2008 ; Landry 2009; Salomone & Messina 2011).

Cullen, kentsel mekanın bir algısal uyaran olarak insan bilinç ve davranışlarındaki etkisini anlamlandırmak için 'burası' ve 'orada' kavramlarını kullanır: "İnsan yapımı çit, en basit türden olsa bile, çevreyi 'burada' ve 'orada' olarak böler. Bu noktada, 'dışarı' eşit derecede kontrol dışıyken, 'burayı' kontrollü bir mekansal varlık olarak kavramsallaştırabiliriz. Bu görüşü daha sonra 'bölgesellik' noktasına götürür" (Çalışkan 2010). Kentsel mekanla sıkı sıkıya ilişkili olan 'kapı ve yol' kavramları, insan uygarlığının farklı dönemleri boyunca yeniden üretilmiş en karmaşık arketiplerden birini temsil eder. 'Akış' durumu, 'geçit' durumunun temelidir. Geçiş eyleminin devamlılığında bir kopuş, kapının anlamını kendisi inşa eder. Bu kopuş, birey geçişten geçme deneyimini algıladıkça gerçekleşir. Tarih boyunca şehir kapıları, genellikle yerleşim bölgelerinin de merkezleriydi. Kapı hem kenar hem de merkezdi (Gobel 2000). İlerleyen zamanlarda tahkimatlar, güvenli olmayan kırsal alandaki dış uzantıları içerecek şekilde genişletilirken, şehir paralel bir dizi surlar içinde büyüdü. Neoklasik şehir, meydanları ve bulvarları mevcut kompakt yüzeylere dahil ederken, miras alınan bu kentsel yapıyı detaylandırdı (Gallion & Eisner, 1980). Ulus-devletlerin modern sınır tanımından önce, şehir kapıları, şehre giriş için kontrol noktaları ve mali sınırlarda gümrük tahsilatı için birer araç işlevi görüyordu (Çalışkan 2010). Şehir surları yıkıldığında, kapılar korunmuş ve genişletilmiş kentsel doku içinde anıtlar haline gelmiştir (Kostof ve Castillo 1992). Örneğin 1870'lerin başında, Paris şehri çevresinde sürekli bir dış duvar oluşturma planı, erişim noktaları olarak 45 farklı nokta belirledi (Vidler 2021). Planın özgün yönü, bariyerlerin yüceliğin mimarisini ve kamusal yücelik fikrini temsil etmesiydi (Çalışkan 2010). Günümüzde büyük alışveriş merkezlerinde ziyaretçiler, korunan ve bakılan bir şehirde, tüm dış tehlikelerin uzaklaştırıldığı ve her türlü saldırganlığın uzak tutulduğu müstahkem bir kalede olduklarını hissediyorlar. Denetim her yerde mevcuttur ve çevre teknolojik gözetim sistemleri tarafından sürekli olarak izlenir (Salomone & Messina 2011). 'Alış-veriş kaleleri', bireyi Ulrich Beck ve arkadaşlarının (2000) bahsettiği ve şehirdeki yaşamı karakterize eden 'risk toplumu'ndan korur. Ancak şehir, akşamları iyi korunan güvenli sitelere indirgenmemeli ya da kentsel yayılmanın tek ailelik evlerine kaçan ayrıcalıklı taşınlarla dolup boşalan bir vazodan olmamalıdır. Ne yazık ki bu durum, genelde şimdiye kadar küresel bir sorun haline gelen bir Kuzey Amerika fenomenidir (UN-HABITAT 2010).

Soylulaştırmanın aşırı uçlara kayması sonucu gecekondularına dönen mülksüzleştirilmiş kitleler; adaletsiz ekonomik yasalar, sosyal olaylar ve iklim değişikliği nedeniyle topraklarından sürülen şehirlere yerleşen köylü alayları oluşmaktadır (Salomone & Messina 2011). Örneğin Hindistan Delhi hükümeti, 2004 yılında Yamuna nehri kıyısındaki 100 dönümlük bir arazi şeridinden, 35.000'den fazla düşük gelirli aileyi İngiliz Olimpiyat Oyunları Etkinliği (CWG) için bir gezinti yeri inşa etmek amacıyla tahliye etti (Menon-Sen, 2010). Bunlardan bazıları, 1982 Asya Oyunları'nın hızlandırdığı inşaat patlaması sırasında Delhi'ye gelen ve alanda kaçak yapılaşmalarla ikamet eden işçilerin aileleriydi. Ancak daha sonra bölgede yapılan yüksek fiyatlı dairelerin yeterince alıcı çekmediği Oyunlar Köyünün (The Times of India, 2015) ve başarısız CWG projelerinin haberleri (Mail Today Bureau 2015) basında yer almaya başladı. Hükümetin altyapı güzelleştirme projeleri ve güvenlik konusundaki toplam harcaması 6-15 milyar ABD Doları arasında oldu. Ayrıca Temmuz ayındaki muson yağmurları nedeniyle kötü inşa edilmiş yedi bina çöktü (Sengupta 2017). Accara (Gana) gibi bazı Afrika şehirlerinde ve başka yerlerde de, yoksul olan şehir merkezi ve daha ayrıcalıklı mahallelerin bulunduğu zengin olan banliyöler oluşmaktadır (Salomone ve Messina 2011). Özellikle Küresel Güneyde son derece profesyonel bir küresel seçkinden oluşan üst mahalleler ile çok sayıda mirastan mahrum bırakılmış insanın bir araya geldiği alt mahalleler arasında giderek daha belirginleşen bir ikilik oluşmaktadır. İnsan akışlarının belirli bölgelere doğru yoğunlaşması, yerler, işlevler, nüfuslar, çıkarlar ve kültürler arasında gerilimler yaratır. Bu türden durumlar, kentten yeni bir toplumsal sorun açısından söz edebilmeyi haklı kılar. Dolayısıyla şehirler, çağdaş değişimlerin analitik olarak yorumlanmasını zorunlu kılan mekanlar, hatta adeta varlıklar haline gelmiştir (Caritas 2007).

3. Yöntem:

Bu çalışmada, Dünya'da uluslar arası standartlarla kalite, çevre, iş sağlığı ve güvenliği konularında uygulanmakta olan Yönetim sistemleri ilkeleri doğrultusunda, çevresel etkilere duyarlı bir kentsel gelişim sağlamanın yolları için öneriler geliştirilmektedir. Zira Gelişmekte olan ülkelerde kentsel yönetişimin iyi oturtulmaması, gayri resmi alanların iyileştirilip dönüştürülebilmesinde sorunlar oluşturmaktadır, bu durum da sürdürülebilir şehirlerin kurulmasına engel olmaktadır. Bu nedenle kentsel aktörlerin, yönetim sistemlerinin önemli bir unsuru olan katılım süreçlerine dahil edilerek yönetişim ortakları haline getirilmesi, illegal kentsel bölgelerin iyileştirilip dönüştürülebilmesinde ve kentsel alanlarda sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli unsurlar olarak görülmektedir. Katılım mekanizmaları ekonomik- politik tavizler ve çıkarlar bağlamında değil de çevresel hassasiyetler merkezinde bir uzlaşma kültürüne dayanarak oluşturulabilirse, sürdürülebilirlikte içkin bir unsurdur (Türker-Deveciğil 2006). Yönetim sistemlerindeki diğer bir önemli ilke olan öğrenen organizasyon prensibi de, kentsel

yönetişimde eğitici ve öğrenen şehir ilkesi olarak kendini gösterir. Bu ilke, sadece iyi eğitilmiş insanlardan oluşan bir şehir anlayışı değildir. Kentsel yaratıcılığın yaygınlaşmış eleştirel ve dönüştürücü bir güç haline gelmesi istenir. Dönüşüm için kolektif bir şekilde başka ve daha iyi bir geleceğe odaklanmış ve bu yönde teşvik edilmiş bir kent halkı gerekir (Salomone & Messina 2011). Toplumda çevresel hassasiyetleri oluşturmaya yönelik güçlü bir bilinçlendirme gelecek nesiller için yaşanabilir bir dünya bırakma hedefine yönelik katılımları kendiliğinden doğuracaktır. Bu süreçte insanlar karşılığın unsurları değil, dünya içinde dünyayla birlikte olan bir aradalığın ve dayanışmanın parçaları olmalıdır (Montuori 2003) Kent halkı gerçekliği okumanın yanında onu değiştirmeye başlamayı da öğrenmelidir. Zira bireyler bir değişime neden olabilecekleri oranda kendilerini değiştirmeye hevesli ve muktedirler (Freire 2001). Olumluluğa yönelik yansıma sadece kişiye yönelik psikolojik bir süreç değil, eylem odaklı bir süreç olarak anlaşılmalıdır. Bu noktada katılım, kapsayıcı kentin kilit noktasıdır. Kapsayıcı kentin sakinleri günlük ve politik hayatta karar alma süreçlerine etkin olarak dahil olurlar. Böylece katılım, kent halkına bir kimlik ve aidiyet duygusu vererek kentsel gelişimin hem önemli aktörleri hem de faydalanıcıları olmalarını sağlar (UN-HABITAT 2011). Dolayısıyla katılımı sağlayacak mekanizmalarla birlikte çevresel hassasiyetlere sahip bilinçli bir toplum oluşturmak gerekmektedir. Örneğin Salomone & Messina (2011)'ya göre Almanya'nın Freiburg kentindeki Vauban ilçesi ekolojik kentleşme açısından başarılı bir örnektir. 1995 yılında faaliyete başlayan ve kentsel sürdürülebilirliği önceleyen bir kooperatif, ortak çalışma gruplarının katılımıyla oluşturulan bir kentsel yeniden geliştirme planını etkinleştirdi. Kent sakinleri parklara, çocuk bahçelerine ve toplu taşımaya öncelik vermeyi tercih etti. "Katılım süreci hiç durmadı ve bu, yönetimler, vatandaşlar, planlamacılar ve alternatif enerji sağlayıcıları arasında sürekli geri bildirim yol açtı." (Salomone & Messina 2011). Bu durumun aksine, Londra'daki South Bank Bölgesi, 1990'lara kadar, asgari hijyen ve güvenlik standartlarını bile karşılamamaktaydı. Akabinde bölgede yeni otel ve ofis inşaatlarını içeren bir kentsel yeniden geliştirme projesi başlatıldı. Bölge sakinleri plana karşı çıkarak yeni konutlar, hizmet binaları, mağazalar, atölyeler, kamusal ve yeşil alanlar içeren alternatif bir proje oluşturmak için örgütlü bir komite oluşturdular. Bu gün şehir içindeki önemli yeşil alanları barındıran bu Coin Street bölgesinde "Vatandaş hareketi, 200'den fazla daireyi yöneten bir konut derneği ve iş eğitimi sunan, topluluk için eğlence organize eden ve dükkanlar ve atölyeler kiralayan bir topluluk merkezi de dahil olmak üzere bir dizi şirketin kurulmasına da yol açtı" (Salomone & Messina 2011).

Bu çalışmada, gelişmiş ve gelişmekte olan çeşitli ülkelerden alınan konuyla ilgili olumlu örneklerle birlikte, Çin, Hindistan ve Türkiye'den alınan olumsuz örneklerin Yönetim sistemleri yaklaşımıyla irdelenmesi üzerinden öneriler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda

öncelikle Türkiye özelinden, Hindistan ve Çin'deki örneklerle ilişkilendirmeler yapılarak konuyla ilgili kısa bir inceleme yapılacaktır:

4. Türkiye'de İnşaat Faaliyetlerinin ve Etkilerinin Kısa bir İncelemesi:

Türkiye, kamu yönetimi sistemi açısından oldukça merkezileşmiş bir ülkedir. Ekonomik ve siyasi gücü sınırlı olan yerel yönetimler, merkezi yönetime oldukça bağımlıdır. Bu durum, yönetim sistemleri yaklaşımı açısından olumsuzdur. Zira yönetim sistemlerinin temel prensiplerinden birisi de, organizasyonu tek noktadan yönetim yerine her noktadan içselleştirilmiş yönetimlerle, sürekli katılım ve iyileştirme temelinde oluşturup devam ettirmektir. Zira Merkezi yönetimden gerekli yönlendirmeyi alamadıklarında yerel yönetimler, iklim değişikliği gibi politika konularında etkileri ancak orta ve uzun vadeli ufuklarda görünür hale gelen politika yapımını çoğunlukla görmezden gelme eğilimindedir (Butun Bayındır 2021). Literatürde Türkiye'deki binalara ilişkin enerji politikalarını ele alan birkaç çalışma da vardır (Elsland ve ark. 2014 ; Evans ve ark. 2018); ancak bu çalışmalar, binalara ilişkin mevcut yasaları, yönetmelikleri ve stratejileri sürdürülebilirlik perspektifinden kapsamlı bir şekilde araştırmamış ve değerlendirmemiştir. Deprem meydana gelme potansiyeli, Türkiye'deki bina gelişmelerine ek kısıtlamalar getirmektedir. Daha 2007 yılında, yüksek sismik aktiviteye sahip deprem bölgelerindeki resmi ve gayri resmi yerleşimler, mevcut konutların %66'sını işgal ederek nüfusun %72'sini oluşturmaktaydı (Ergünay 2007). Bununla birlikte Ocak 2016'da 22 milyon olduğu tahmin edilen ruhsatlı ve ruhsatsız toplam yapı stoğunun tahminlere göre 2023'de 25,56 milyona çıkacağı ve Türkiye'nin toplam konut stoğu ile yeni yapılacak konut talebinin sürekli artacağı düşünülmektedir. Türkiye konut stoğuna da, 2012- 2023 yılları arasındaki 12 yıl için (minimum C enerji sınıfı ile) 7,56 milyon adet konut eklenmiş olacağı düşünülmektedir (Gürlesel 2012). Tahminleri destekler nitelikteki resmi rakamlara göre, Türkiye'de sadece yapı kullanım izin belgesi alan bina ve daire sayıları 2020 yılında 155.698 ve 1.200.006; 2021 yılında 184.346 ve 1.253.808; 2022 yılının ilk 3 çeyreğinde ise 68.218 ve 442.430 adet olmuştur (TUİK 2023). Bu artışlar, enerji talebinde bir artışa dönüşmekte ve özellikle konut binalarında enerji tasarrufu önlemlerinin önemi de giderek artmaktadır.

Son yirmi yıl modern Türkiye tarihindeki en iddialı toplu konut programına tanık oldu ve aynı program aynı anda kentsel alanın kapsamlı bir şekilde metalaştırılmasının yolunu açarak çevresel etkiler bulmacasını daha da karmaşık hale getirdi (Yeşilbağ 2020). Bu noktada çevresel etkileri oldukça önemli olan resmi- gayri resmi inşaat- yapılaşma faaliyetlerinin özellikle gecekondulaşma ve kentsel dönüşüm bağlamında Türkiye'deki gelişimine kısaca bakmakta fayda olacaktır. Türkiye'de sanayileşmeye bağlı olarak gecekondulaşmanın artarak yaygınlaştığı 1950'li ve 60'lı yıllarda doğal alanlardaki az sayıda tek katlı evleriyle

gecekondu, sınırlı yeşil alanlara sahip yüksek apartman bloklarından oluşan planlı büyük şehir yerleşim alanlarından daha çok çevre dostu yapılar gibi görünmekteydi. Ancak kısa sürede belli bir süreç içinde sıkça çıkarılan af yasaları, düşük yoğunluklu gecekondu alanlarını kentsel rant ve spekülasyon geliştirmeye açarak çevresel kaygılardan çok uzak plansız ve yoğun kentsel ortamlara dönüştürdü (Türker-Deveciğil 2006). Örneğin 1984 tarihli 2981 nolu Yeniden Geliştirme Yasası, tipik bir yapı- sat tipi modelle kentsel yerleşimlerin yoğunluğunu artırarak, gecekondu arazisini resmi kentsel arazi stokuna dönüştürmeyi amaçlamıştı (Leitmann & Baharoglu 1999). Bu model, bireysel parsellerde apartman blokları inşa etmek için artan imar haklarına dayanmaktaydı. Sonuç olarak kasıtlı mevzuatlar, gecekondu alanlarını yüksek apartmanlara dönüştürmüştü (Türker-Deveciğil 2006), imar ve gecekondu afları kaçak yapılaşmaları adeta teşvik etmiş, gecekondulaşma yoluna gitmemiş vatandaşların gözünde devletin vatandaşları arasındaki eşitlik anlayışı zarar görmüş oldu (Doğan ve Bostan, 2019). Cumhuriyet tarihi boyunca aflarla desteklenmiş olan Büyük şehirlerin doğal yeşil alanlarına kök salan çarpık yapılaşmalar, özellikle 1980'lerde artık çevresel sorunların başlangıcının da bir göstergesi olmuştu.

Örnek olarak, bu alanlardan en önemlilerinden birisi olan Ankara Dikmen Vadisi ele alınabilir. Ankara'da daha 1920'lerde başlayan gecekondulaşma, 50'li yıllar sonrası şehir merkezine çok yakın doğal bir yeşil alan olan Dikmen Vadisini işgal etmeye başladı. 1989 yerel yönetim seçimleri ardından Ankara'da o zamanlar için Türkiye'nin en büyük dönüşüm projesi olan Dikmen Vadisi Çevre ve Konut Dönüşüm Projesi hayata geçirildi. İlk kez 1850'lerde Batı Avrupa'da uygulanmaya başlanan kentsel dönüşüm projeleri, Türkiye'de 1980'li yıllarda hayata geçirilmeye başlanmıştır (Doğan 2018). Dikmen Vadisi Projesinin amacı hava kirliliğiyle boğuşan Ankara'ya bir doğal yeşil alan bölgesini geri kazandırmaktır. Gecekondu yerleşimcilerini kapsayan katılımcı karar alma mekanizmaları işletilmeye çalışıldı. Ancak paydaşlar arasındaki anlaşmazlıklar projenin asıl hedefi olan vadinin doğal özelliğinin korunması amacından sapmalara neden oldu. İlk 13 yılda projenin sadece beşte ikisi tamamlanmış, proje ilkelerinde birçok değişiklik yapılmış ve birçok hukuki ihtilaf meydana gelmiştir. Vadideki gelişme genellikle çevresel değerlerin modern konut projelerine kurban edilmesi açısından olumsuz eleştirilere maruz kalmaktadır. Düşük gelirli grupların yer değiştirmesi, vadideki yüksek inşaat oranları, su sistemlerinin yetersiz analizi, eko-havzalar, nehir havzaları ve ekosistem yaklaşımının olmaması bu olumsuz eleştiriler arasındadır. Gecekondu dönüşümü için kurulan katılım mekanizması ve yeni finansal yenilikler gibi olumlu eleştiriler de var (Kuntasal 1993, Günay 1993, Türker-Deveciğil 2006). Projenin üçüncü etabı için daha önceki plan değiştirilerek yeşil alanlar daraltıldı, vadi çevresindeki yapılaşma yoğunluğu artırıldı. Daha önce kamu hizmet ofislerine ayrılan alanlar, satılacak ticari birimler olarak yeniden tanımlandı (Aykan 2011). Üçüncü aşama, Dikmen Vadisi'ni, yeşil alanların önemli bölümlerinin pahalı konut

komplekslerinin özel kullanımına bırakıldığı yarı kapalı bir topluluğa dönüştürdü (Yılmaz & Keleş 2015). Gecekondu sahipleri genelde ya kamu arazilerini ya da özel araziye işgal etmişlerdi. Kendi arazisi üzerine kaçak inşaat yapan gecekondu sahipleri de vardı. Açılan davalar sonucu yenilenen anlaşmalarla üçüncü dördüncü ve beşinci etap bölgelerine arazi sahipleri de hak sahibi olarak dahil edildi. Gecekondu ve arazi sahipleriyle Yerel yönetimlerin işbirliği, projenin ürettiği ekonomik değerlerin çevresel maliyetler pahasına paylaşılmasına dayanıyordu (Türker-Deveciğil 2006).

2008 küresel ekonomik krizi sonrası Türkiye'nin ekonomik canlanmasına katkı sunmak için özellikle İstanbul'da büyük ölçekli konut projelerinin seferberliği başlamıştır (Üçoğlu 2021). Benzer metodlar Çin'de de uygulanmıştır. Hatta David Harvey (2017), Çin'in muazzam nüfus ve arazi büyüklüğüne dayanarak daha da ileri gidip, ekonomik kriz sonrası altyapıya yönelik mega projeler ve muazzam büyüklükte şehir banliyöleriyle oluşturulan mekan düzeltme politikalarının küresel kapitalizmi çöküşten kurtardığını söyler. Benzer olarak Shen ve Wu (2017), Çin'de bir tür emlak kapitalizmi yaratıldığını belirtir. Birikim rejimi oluşturmaya yönelik çabalarla şehir çeperlerinde inşa edilen uydu kasabalar mekansal bir çözüm oluşturmuştur. Çin'deki duruma paralel olarak Türkiye'de 2007 sonrası başlayan ve küresel kriz sonrasında iyice güçlenen büyük uydu şehir toplu konut projeleri özellikle İstanbul etrafında yoğunlaşmış ve bunlar mega altyapı projeleriyle birlikte devreye sokulmuştur (Güney 2019). Murat Üçoğlu (2021), ekolojik dengeleri bozan mega projelerin şehir çeperlerindeki nüfus yığılmasına bağlı olarak araç trafiği ile çimento üretimi nedeniyle karbon gazı ve silikoz emisyonlarını artırdığını belirtmiştir. Gelişmekte olan ya da yeni gelişen ülkelerde özellikle yaygın olan mega proje kampanyaları, Türkiye'de de hükümetin 2011 seçimlerinde temel stratejisi oldu. 3. Boğaz Köprüsü, Yeni İstanbul Havaalanı ve Kanal İstanbul gibi bir çok altyapı yatırımını içeren mega projeler, Hindistan ve Çin gibi ülkelere benzer olarak, yap- işlet- devret modeli ile ihale edildi. 2014 yılına gelindiğinde toplamda yaklaşık 110 milyar dolar sözleşme değerinde proje oluştu. Bu projelerin büyük bütçeleri, devletin tahütleri ve projelerin finansmanı, ihale yapma metodları ve belli başlı aynı firmaların ihaleleri kazanması, büyük ölçekli bu projelerin çevreye yapacakları zararlar kamu oyunda önemli tartışma itiraz ve eleştirilere neden oldu. Tüm bunlarla birlikte mega projeler inşaat sektörüne büyük oranda ekonomi lokomotifini olma özelliği kazandırarak ulusal ekonominin güçlenmesine katkı sağladı (Çavuşoğlu ve Strutz 2014). İstanbul'daki banliyö-finansal bağın ikinci bileşeni, çevre arazilerdeki büyük ölçekli konut projeleridir. Bu projeler genellikle mega projelerin yakınında yer alır ve kapalı siteler ve/veya yeni banliyö kasabaları şeklindedir. Bu projelerin yapımı TOKİ (Toplu Konut İdaresi), Emlak GYO ve KIPTAŞ (İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yarı-özel GYO) tarafından yapılmıştır (Uşaklıgil 2014).

5. Bulgular:

1-) Pazar alanı rekabetindeki şehirlerin büyümeleri için birbirlerinden belli bir uzaklıkta olmaları gerekir (Jain 2018). Böylece istihdam olanakları artan şehirler, kentsel nüfus artışı sağlar. Sonuç olarak yoğun cazibe alanları ve ara bölgelerde seyrek yerleşimler oluşur. Durumun çevresel olarak tehlikeli kısmı, yoğun cazibe bölgelerinde ve bu bölgelerin yakın konumlarında çevresel hassasiyetlere dikkat edilmeden yapılaşmaya gidilmesinin tercih edilmesidir. İnşaat faaliyetleri özellikle çimento ve çelik üretimi nedeniyle zaten CO₂ salınımında büyük rol oynamaktadır. Yoğun geleneksel inşaa faaliyetleri hammaddeleri gereği halihazırda çevreye zarar vermekteyken üstüne üstlük bölgesel yoğunlaşmaların doğal unsur ve dengeleri hiçe sayarak oluşturulması, çevresel zararları katlayarak artırmaktadır.

2-) Mevcut şehirden ve hızlı şehirleşme ile ilgili problemlerden biraz uzaktaki yeşil alanlar, planlamacılara ve geliştiricilere vizyoner kentsel tasarımlara dayalı yarı özerk şehirler geliştirme fırsatı sunmaktadır. Bu durum, hassas ve dikkatli olunmadığı taktirde doğanın tahribatını da beraberinde getirebilmektedir. Bu alanlarda geliştirilen statü projeleri, diğer şehirlerle rekabet edebilmek için marka stratejilerine güvenerek insanları, bölgeleri ve sektörleri küresel ekonomiye bağlamayı amaçlar. Dolayısıyla çevresel kaygılardan çok daha güçlü finansal ateşleyiciler mevcuttur. Uydu şehirler genellikle kapalı siteler şeklinde, konut amaçlı gayrimenkulleri, çok işlevli yapı ve alanlarla, sanayi veya iş parklarıyla birleştiren bölgelerdir. Yeni kasabalar çoğunlukla kamu veya kamu-özel projeleri olma eğilimindeyken, uydu şehirler genellikle daha özelleştirilmiş gelişmelerdir (Leynseele & Bontje 2019).

3-) Düşük karbonlu şehirlerin hedeflerine ulaşma yeteneği, yöneticiler arasında değişebilen kâr odaklı ve girişimci bir planlama ortamı ile sınırlandırılabilir (Rapoport 2014). Küresel bir amaç birlikteliği ile dikey ve yatay işbirlikleri planlanarak düşük karbonlu şehirlere yönelim artırılmaya çalışılmaktadır. Dikey işbirliği, ulusal hükümet de dahil olmak üzere daha yüksek yönetim organları ile iletişim ve kaynakların paylaşımını ifade eder. Yatay işbirliği, diğer şehirleri rakip olarak görmek yerine, düşük karbonlu enerji geçişi sırasında bir grup şehir ve belediyenin ortak eylemini teşvik eder.

4-) Sürdürülebilir hareketliliğe yönelik kamu tutum ve davranışları, kentsel biçim ve altyapı geliştirme yoluyla değiştirilebilir (Kunstler 1994 ; Urry 2013). Örneğin İngiltere’de altyapı, iklim politikası ve karbon yönetimi, düşük karbon politikası için bir araç olarak kullanılmıştır (Bulkeley ve ark. 2014). Yenilenebilir enerji ve toplu taşıma tesisleri gibi sürdürülebilir altyapıların şehirlere getirilmesi, insanları sürdürülebilir ulaşım modlarını kullanmaya teşvik etmek ve böylece sera gazı emisyonlarının azaltılmasına katkıda bulunmak açısından önemlidir (Tarigan & Sagala 2018). Zira kanıtlar, toplu taşıma odaklı kalkınma kavramına sahip şehirlerin ve kompakt şehirlerin sürdürülebilir hareketliliğin

iyileştirilmesine olumlu katkıda bulunduğunu göstermektedir (örn. Pojani ve Stead 2015). Bu bağlamda, Bogota (Kolombiya), Curitiba (Brezilya) ve Jakarta’da (Endonezya) hızlı otobüs taşımacılığının başarısından ilham alan yerel yetkililerin, Endonezya’daki Balikpapan ve Palembang şehirlerinde TransMusi adında yeni metrobüs hatları başlatması örnek olarak verilebilir (Jakarta Post2010). 2016 yılında 235 otobüs eklenen hatlardan biri, 2018 yılı itibariyle günde yaklaşık 18.000 yolcu ağırlamaktadır. Bu hat, güney ve doğu Palembang’i birbirine bağlamakta ve 25 km’lik 13 durak istasyonundan oluşmaktadır. Palembang şehir içi için sürdürülebilir bir ulaşım sistemi planlamış olsa da, şimdilik bu ağların komşu şehirlere ve belediyelere eşzamanlı ve entegre bir bağlantısı yoktur. Palembang’daki bir dizi halk otobüsü de, bu tür enerji, diğer fosil bazlı yakıtlardan 'daha yeşil' olduğu için doğal gazla çalıştırılır.

5-) Özellikle kentsel alanlarda yoğunlaşan katı atıkların küçük çapta enerji üretmede kullanılabilmesi, hem atıkların çevresel zararlarını önleyecek hem de çevreye zararlı enerji üretim metotlarıyla üretilen enerji ihtiyacının bir nebze de olsa azalmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda, yine Endonezya’da Gadjah Mada Üniversitesi’nde, yerel yönetimlerin ve özel sektörün desteğiyle, katı atıkları yerel haneler ve küçük ölçekli endüstriler için enerjiye dönüştürmeyi amaçlayan pilot proje uygulaması örnek olarak verilebilir. Sriwijaya Üniversitesi biyogaz üretimine yönelik teknolojik çözümleri incelemek için araştırma yürütürken, TransMusi toplu taşıma sistemini desteklemek için biyogaz teknolojisini kullanma taahhüdünü ortaya koymaktadır (Tarigan & Sagala 2018).

6-) Günümüzde Ülkelerin yerel yönetimleri, iklim değişikliğinin küresel yönetişimi için önemli aktörler haline gelmişlerdir. Yerel yönetimler, iklim değişikliğini ele almak isteyen uluslar arası girişimlerde yer almaktadırlar. Ulus ötesi Belediye Ağları, 1990’ların başından beri yerel yönetimlere yerel iklim stratejilerini şekillendirmede rehberlik etmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Dünyanın çeşitli yerlerindeki birçok belediye, yerel iklim politikalarını geliştirmek için şimdiden bu ağlara gönüllü üye olmuştur (Butun Bayindir 2021). Yerel yönetimlerin yüksek yenilikçi ve yaratıcı kapasiteleri ile enerji, ulaşım, arazi kullanım planlaması vb. düzenlenebilir. Yerel yönetimler, topluluk enerji kullanımını ulusal hükümetlerin yapamayacağı şekillerde çeşitli araçlar ve potansiyeller aracılığıyla kontrol edebilir (Bulkeley, 2013 ; Fay, 2007). Yerel yönetimlerin iklim değişikliğini ele alma rolü, ulusal ve uluslararası politika çerçevelerinden ayrılmıştır ve yerel yönetimler, yaklaşık çeyrek yüzyıldır iklim değişikliğini ele alan başlıca politika oyuncularına haline gelmiştir (Corfee-Morlot ve ark. 2009). Dünya’da, 1990’lı yıllardan itibaren önemli artan ulus ötesi belediye ağları mevcuttur. Çevre Programı (UNEP) ile, herkes için daha sürdürülebilir ve temiz bir çevrenin tüm paydaşların daha yüksek düzeyde katılımını gerektirdiği anlayışıyla, bu konuda Avrupa Komisyonu öncü bir rol üstlenmektedir (Keskin ve ark. 2020). Anlaşma, standartlar ve Avrupa Binalarda Enerji Performansı

Direktifi (EPBD), bunlardan bazılarıdır. Nüfus ve hızlı kentleşme, enerji ve kaynaklara yönelik taleplerin kritik itici güçleridir. Bu tür politika ve uygulamalar, enerji tasarrufu sağlayarak kapasiteyi güçlendirir (Nejat ve ark. 2015). Örneğin 1975'ten bu yana Almanya'da ısıtmadan elde edilen enerji tasarrufunda %75'lik bir iyileşme sağlanmıştır (IEA 2018).

Dolayısıyla yerel ve ulusal bina politika yapıcılarını, çevresel etkileri en aza indirirken enerji verimliliğini artırmaya yönelik mevzuatlar üretmelidirler (Keskin ve ark. 2020).

7-) Her yıl dünyanın kentsel alanlarına megapol ve metropollerdeki yoğun nüfus birikimleri nedeniyle 60-70 milyon insan eklenmekte (UNFPA 2007; UNDESA 2008a; 2008b; UN-HABITAT 2010), 'gösteri şehri çağı'nda (Boyer 1996), kentsel alanlar yeni görsel gösteri mekanlarına dönüştürülürken, 'canlandırılan tiyatro dekorları'nın (Çalışkan 2010) cazibesi diğer gelişmekte olan şehirler için oldukça yaygın bir kentsel planlama tercihinde dönüşmektedir. Türkiye'de Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi örneğinde görüldüğü gibi, gecekondulaşmadan arındırılarak yenileştirilmiş bir geçit oluşumu, terfi edilen geçit alanlarında yeni bir bölgesellik tanımıyla eş zamanlı olarak soylulaştırma süreçleri ve görüntü oluşturmaya yönelik estetik operasyonlar yoluyla devam etmektedir (Uzun ve Simsek, 2015; Korkmaz ve Balaban, 2020). Elbette bu tür çalışmalar, çevresel hassasiyetleri ve doğal dengeleri ön planda tuttuğu müddetçe kentsel gelişim için son derece faydalıdır.

8-) Bir varlık olarak düşünülebilecek kentsel alan ve çevresi, yönetim problemlerinin doğuracağı bozuk uygulamalarla süre giden çarpık süreçlerinin birikimiyle hastalıklı bir yapıya sahip olabilir. Öyle ki bu varlığın küresel ısınmadan çevresel felaketlere, toplumsal huzursuzluklardan ekonomik krizlere uzanan dallanmış kolları, birbirlerine girmiş ve girift, karmaşık ilişki ve etkileşim ağları oluşturabilir. Günümüz dünyasının en önemli problemlerinden biri bu ağları analiz edip yorumlama ve bu çabalardan çıkabilecek olası tedavi edici sonuçları uygulayabilme iradesini sergileyebilme eksikliğidir.

6. Sonuç ve Tartışma:

1-) Bireylere, bireyliklerinin ötesinde daha büyük yapıcı idealler peşinde koşabilme özgürlüğü sağlandığında bireyler güçlü olumlu değişimler geçirebilir. Böylece kişiler hem büyük resimde kritik bir konumda olurlar hem de kendilerini iyileştirici gücün direk faili konumuna yükselirler. İnsanlar için genel itibarıyla kendi çocuklarının geleceği çok büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu bilinçte bir insan için gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakma hedefinden daha büyük yapıcı bir ideal nerdeyse yoktur denebilir. Öyleyse aslında içinde mevcut düzende değişiklik yapma potansiyeli barındıran sıradan vatandaş, bu potansiyeli önemli gördüğü idealler için kullanılabilir. Her birey, daha iyi bir yaşam kalitesini kendisi, toplum ve özellikle gelecek nesilleri için arzulayıp bu doğrultuda hareket edebilecek potansiyeldedir. Bu noktada bu potansiyelleri yapıcı bir

kinetiğe dönüştürebilecek farkındalık kazandırıcı bir yönetişimsel sistem önem kazanır.

2-) Çevreye duyarlı yapılaşmaların ve kent sakinleri arası ilişkilerin artması sakinler arası işbirliğinin artıp yeni yapıcı değerler oluşturabilecek bir sinerjinin açığa çıkışıyla tam anlamda gerçekleşebilir. Dolayısıyla çağdaş sorunlu toplumların ve karmaşık metropol- megapollerin yönetim sistemlerindeki sürekli iyileştirme (Kaizen) prensibini içselleştirebilmesi ancak vatandaş katılımının sağlanması, kent sakininin edilgen konumda bir seyirci olmaktan çıkarılıp etkin bir kent kahramanına dönüştürülebilmesini sağlayacak yaratıcı yurttaşlıkta aranmalıdır.

3-) Tüketici toplumu, çarpık kentleşmeler yoluyla adeta doğayı da tüketme yolundadır. Ulusların ve yerel yönetimlerin birincil görevlerinden biri, gecekondulaşmaya acil ve sürdürülebilir çözümler üretip uygulamak olmalıdır. Bu yolda, vatandaşların bilinçlendirilmesi ve kalite yönetim sistemlerinin önemli bir unsuru olarak, katılımın sağlanması şarttır. Çalıştaylar, eğitim ve öğretim programları, medya ve sosyal medya, halkın katılımının derecesini artırmak için önemlidir. Bu kişiler aynı zamanda günlük yaşamlarında ve mesleki aktivitelerinin bir parçası olarak karbon emisyonu konularını dikkate alma konusunda çok daha aktif hale gelebilirler.

4-) Kırsaldan kente göçün önüne geçebilecek ve belli başlı büyük şehirlerde yığılmaya ihtiyaç hissetmeyecek nüfuslar oluşturmak gerekir.

5-) Yerel, ulusal hatta uluslararası kurum ve organizasyonlar tarafından enerji verimliliğini artırmaya yönelik olarak mevzuatlar geliştirilip uygulanmaları hassasiyetle takip edilmelidir. Gelişen dünyadaki birçok şehir, yüksek karbon teknolojilerine güçlü bir bağımlılık içindedir. Politika ve uygulamaların şehirleri eko- şehirlere dönüştürmeye yönelik olarak geliştirilmesi gerekir.

6-) Şehir içi ulaşımlar hızlı otobüs transit uygulaması, toplu taşıma odaklı kalkınma, elektrikli otobüs ve tramvaylara yönelim sağlama gibi uygulamalarla çevre dostu haline getirilmelidir.

7-) Benzer şekilde katı atıklardan enerji üretmeye yönelik çalışmaların, özellikle bu atıkların bolca ortaya çıktığı yoğun kentsel alanlarda hem çevresel kirleticiler olarak etkilerini azaltmak hem de yine çevreyi kirletebilecek klasik enerji üretim yöntemlerine alternatif olarak değerlendirilmesi gerekir.

8-) Isıtma ve soğutmadan elde edilecek enerji tasarrufunu sağlamaya yönelik olarak yalıtıma özel önem verilmelidir.

9-) Namzet eko- kentlerin gelişimini yönlendirmede çevresel perspektiflerden ziyade kâr odaklı ve girişimci planlama yaklaşımına sahip ekonomik güdülerin baskın güçler olmasını engelleyici politikalar geliştirilmelidir.

10-) Şehir planlaması alanında, düşük karbon sağlayacak, doğrudan veya dolaylı, sera gazı emisyonlarını en aza indirme eğiliminde olan sistematik planlama ve politikalar

geliştirilip uygulanmalı ve uygulamalar kontrol edilerek bu konuda sürekli iyileştirme sağlanmalıdır.

11-) Yerel yönetimler Ulusötesi Belediye Ağlarına katılarak politika geliştirmede edinecekleri bilgi ve uygulama tecrübelerini kullanmalıdır.

12-) Her şeyden önce durum tespitleri yapılmalı ve bu konulardaki eksiklikler belirlenerek gerçekçi amaçlar tespit edilmeli, politikalar aşama aşama bu gerçek durumlarla uyum biçimde belirlenerek geliştirilmelidir.

13-) Kentsel yönetişimin çevresel hassasiyetler üzerine yapılandırılmasına yönelik olarak yapılabileceklerin literatürde sık ve geniş şekilde tartışılması, problemlerin analiz edilip yorumlanması, çözümlere yönelik öneriler geliştirilmesi şarttır. Ancak bundan daha önemli olan mevcut birikimi uygulama iradesi gösterebilecek politik tavrın tüm dünyada yaygınlık kazanmasına yönelik çalışmaların yapılmasıdır.

14-) Soylulaştırma süreçleri sosyoekonomik bağlamından çok, hatta aslen bu bağlamın önemli bir unsuru olarak, çevresel hassasiyetler bağlamında literatürde tartışılmalıdır. İlişkili olarak mega projeler ve imza projeleri olan yıldız mimari yapıları sosyoekonomik gerekçelerden çok, çevresel duyarlılıkları ön plana tutacak şekilde geliştirilip uygulanmalıdır. Bu durumda bu projelerden doğal çevrenin korunmasına yönelik destekler sağlanabilir. Örneğin bu projelerin, marka mimarilerinin çekebileceği turistler ile bağlantılı olarak sosyoekonomik yapıyı geliştirebilmeleri potansiyellerini, büyük şehirlerden çok, nüfusun büyük şehirlerde yığılmasını önleyici bir unsur olarak, diğer kentsel alanlara yönelik değerlendirmek yerinde olacaktır.

15-) Yukarıda 14 maddede özetlenen öneriler literatürde tartışılıp geliştirilmeli, yapılabilecekler hakkında görüş ve öneriler sunulmalıdır.

Kaynakça

Aalbers, MB (2019). Financialization. In D. Richardson (Ed.), *Encyclopedia of international geography: People, Earth, environment and technology* (s. 1–14). Hoboken, NJ: Wiley.

Acuto, M. (2010) High-Rise Dubai Urban Entrepreneurship and Symbolic Power Technology, *Cities* 27 (4): 272 – 284 .

Aykan, B. (2011). *Frame alignment strategies in the right to sheltering movement: The case of Dikmen Valley, Ankara* (Unpublished MSc. Thesis). Dept. of Sociology, METU, Ankara, Turkey.

Bayat, A.ve Biekart, K. (2009) Extreme cities, *Development and Change*, 40(5), 815 – 825 .

Beck, U. , Giddens, A. ve Lash, S. 2000 . *La società del rischio. Verso una seconda modernità* , Milano : Carocci .

Brown, LR (2010) *Piyano B 4.0. Mobilitarsi per salvare la Civiltà* , Milano : Edizioni Ambiente .

Bulkeley, H. (2013). *Şehirler ve iklim değişikliği* . Londra, Birleşik Krallık: Routledge.

Bulkeley, H. , VC Broto ve A. Maassen . (2014) *Low Carbon Transitions and Urban Infrastructure Restructuring*, *Urban Studies*, 51: 1471 – 1486.

Butun Bayindir, G. D. (2021). *How do transnational municipal networks affect climate policymaking? A qualitative study in Turkey*. *Journal of Urban Affairs*, 43(8), 1081-1099.

Boyer, M. C. (1996). *The city of collective memory: its historical imagery and architectural entertainments*. MIT Press.

Caritas İ. (2007) *La città abbandonata* , Düzenleyen: Magatti, M. Bologna : Il Mulino .

Cesareo, V. 2001 . *Globalizzazione ve yerel yarışmalar* , Milano : FrancoAngeli .

Corfee-Morlot, J. , Kamal-Chaoui, L. , Donovan, MG , Cochran, I. , Robert, A. , & Teasdale, PJ (2009) *Cities, climate change and multilevel governance* (OECD Environmental Working Papers, No. 17). Paris, France : OECD Publications.

Chang, IC ve E. Shepperd (2013) *China's Variegated Eco-Cities as Urban Sustainability: Dongtan Eco-City and Chongming Eco-Island*, *Urban Technology Magazine*, 20 (1): 57 – 75 .

Colenbrander, S. , A. Gouldson , A. Sudmant ve E. Papargyropoulou (2015) *Economic Case for Low-Carbon Development in Rapidly Growing Developing World Cities: A Case Study in Palembang, Indonesia*, *Energy Policy*, 80: 24 – 35.

Cugurullo, F. (2013) *How to Build a Sand Castle: An Analysis of the Formation and Development of Masdar City*, *Urban Technology Magazine*, 20 (1): 23 – 37.

Çalışkan O. (2010) *Urban Gateway: Just a Symbol, or More? (Reappraising an Old Idea in the Case of Ankara)*, *Journal of Urban Design*, 15:1, 91-122.

Çavuşoğlu, E., & Strutz, J. (2014). *Producing force and consent: Urban transformation and corporatism in Turkey*. *City*, 18(2), 134-148.

Davis D.E. (2016) *Reflections on the relations between development and urbanization: past trajectories and future challenges*, *International Journal of Urban Sciences*, 20:1, 1-14

De Jong, M., Joss, S., Schraven, D., Zhan, C., & Weijnen, M. (2015). *Sustainable-smart-resilient-low carbon-eco-knowledge cities; making sense of a multitude of concepts promoting sustainable urbanization*. *Journal of Cleaner production*, 109, 25-38.

- Doğan, M. (2018). Türkiye'de Kentsel Dönüşüm ve Sosyo-Ekonomik Yapı Üzerindeki Etkileri. *The Journal of Turk-Islam World Social Studies*, 18, 1-8.
- oğan, M. & Bostan, H. (2019). Kentsel Dönüşümün Nüfusun Sosyo- Ekonomik Yapısı Üzerindeki Etkileri: Ankara Yenimahalle Örneği, *Uluslar arası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(1), 64- 89.
- Duarte, F. , T. Gadda , C.A.M. Luna ve FT Souza . (2016) What to Expect from the Future Leaders of Bogota and Curitiba in terms of Public Transport: Opinions and Practices Among University Students, *Transport Research Part F: Traffic Psychology and Behavior*, 38: 7 – 21 .
- Elsland, R. , C. Divrak , T. Fleiter ve M. Wietschel (2014) Turkey's Strategic Energy Efficiency Plan – Ex Ante Impact Assessment for Housing Sector, *Energy Policy*, 70: 14 – 29 .
- Ergünay, O. (2007). Türkiye'nin afet profili. *TMMOB afet sempozyumu bildiriler kitabı*, 5(7), 1-14.
- Etzkowitz, H. (2003) Innovation in Innovation: The Triple Spiral of University-Industry-State Relations, *Social Sciences Knowledge*, 42 (3): 293 337 .
- Evans, M. , S. Yu , A. Staniszewski , L. Jin , ve A. Denysenko (2018) International Effects of National and Local Coordination on Building Energy Laws: Case Studies in Six Cities, *Cleaner Production Journal*, 191: 127 – 134.
- Fay, C. (2007). Think locally, act globally: lessons from the Climate Protection Cities campaign. *What's New: A Journal of Politics*, 7, 1–12.
- Freire, S. (1997) *Educação prática di libertà'ya gelsin: Milano Mondadori (Educação como prática da liberdade . Rio de Janeiro: Paz e Terra, 1967)*
- Freire , M. 2001 . “ Challenges of City Management ” *The Challenge of Urban Government: Policies and Practices* , M. Freire ve R. Stren tarafından düzenlendi , xvii – xli . Washington, DC : World Bank.
- Gallion, AB ve Eisner, S. (1980) *The Urban Pattern: City Planning and Design* , New York : D. Van Nostrand
- Gobel, DW (2000) *City Gate: Negotiation and Nexus*, http://eauh2000.tu-berlin.de/sessions/special/sp_9.html adresinde mevcuttur
- Gossop, C. (2011). Low carbon cities: An introduction to the special issue. *Cities*, 6(28), 495-497.
- Gotham, K. F. (2006). The secondary circuit of capital reconsidered: Globalization and the US real estate sector. *American journal of sociology*, 112(1), 231-275.
- Günay, B. (1993) *Dikmen Vadisi projesine ilişkin değerlendirme* , Ankara Söyleşileri , Düzenleyen: TMMOB Mimarlar Odası, TMMOB yayınları, Ankara .
- Güney, K. M. (2019). 9. Building Northern Istanbul: Mega-Projects, Speculation, And New Suburbs. In *Massive suburbanization* (pp. 181-200). University of Toronto Press.
- Gündoğan A.Z. (2019) Divergent responses to urban transformation projects in Turkey: common sense and state affinity in community mobilization, *Urban Geography*, 40:7, 893-917.
- Gürlel, CF 2012 . 2023 Vizyonunda Gayrimenkul Sektörü. *Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği'nde . İstanbul.*
- GYODER. (2019). Gösterge: Türkiye Gayrimenkul Sektörü 2019 1. Çeyrek Raporu (No. 16) . Gayrimenkul Yatırım Ortakları Derneği http://www.gyoder.org.tr/img/mc-content/20160304174613_27832016-march-turkish-real-estate-sector-report-2mart-10-00.pdf adresinden erişildi.
- Harvey, D. (2017). *Marx, capital, and the madness of economic reason*. Oxford University Press.
- Howard, B., Parshall, L., Thompson, J., Hammer, S., Dickinson, J., & Modi, V. (2012). Spatial distribution of urban building energy consumption by end use. *Energy and buildings*, 45, 141-151.
- IEA (2018) *International Energy Agency, Global Status Report*
- Ingilleri, S. 2003 . *La "Buona vita." Per l'uso creativo degli oggetti nella società dell'abbondanza* , Milano : Guerini e Associati.
- Jain M. (2018) The effect of distance on urban transformation in the Capital Region, India, *International Planning Studies*, 23:1, 37-50.
- Jakarta Post 2010 . *TransMusi Ulaşım Hizmetlerini Çalıştırır.* 22.12.2022'de erişildi. <http://www.thejakartapost.com/news/2010/02/23/trans-musi-operates-commuting-services.html>
- Keeton, R. (2011) *Emerging in the East—Contemporary New Cities in Asia*. Amsterdam : SOLAR Architecture .
- Keskin F.S., Martinez-Vazquez P. & Baniotopoulos C. (2020) An overview of sustainability policies and strategies on buildings in Turkey, *International Journal of Sustainable Energy*, 39:9, 843-866.
- Keyder, Ç. (2005). Globalization and social exclusion in Istanbul . *International Journal of Urban and Regional Studies*, 29(1), 124 – 134 .

- Korkmaz, C., & Balaban, O. (2020). Sustainability of urban regeneration in Turkey: Assessing the performance of the North Ankara Urban Regeneration Project. *Habitat International*, 95, 102081.
- Kostof, S., & Castillo, G. (1992). *The city assembled: the elements of urban form through history*.
- Kunstler, H. (1994). *The Geography of Nowhere: The Rise and Fall of America's Man-Made Landscape*. New York: Touchstone.
- Kuntasal, K. (1993) *Dikmen Vadisi Projesi, Ankara Söyleşileri*, Düzenleyen: TMMOB Mimarlar Odası, TMMOB yayınları, Ankara.
- Landry, C. 2009. *Şehir yapımı. L'arte di ücret la città*, Torino : Codice Edizioni.
- Lee, J. ve J. Kim. (2016) *South Korea's Urban Green Energy Strategies: Policy Framework and Local Responses under Green Growth*, *Cities*, 54: 20 – 27.
- Lehmann, S. (2013) *The Low-Carbon City: Lessons from Western Urban Projects for Shanghai's Rapid Transformation*. *Habitat International*, 37: 61 – 69.
- Leitmann, J., & Baharoğlu, D. (1999). Reaching Turkey's spontaneous settlements: The institutional dimension of infrastructure provision. *International Planning Studies*, 4(2), 195-212.
- Liu, W., & Qin, B. (2016). Low-carbon city initiatives in China: A review from the policy paradigm perspective. *Cities*, 51, 131-138.
- Leynseele Y.V. & Bontje M. (2019) *Visionary cities or spaces of uncertainty? Satellite cities and new towns in emerging economies*, *International Planning Studies*, 24:3-4, 207-217.
- Mail Today Bureau, 2015. *Civic agencies put Connaught Place redevelopment plan in prolonged delay*. Mail Today, 16 July.
- Mazzette, A. 2003. *La città che cambia*, Milano : FrancoAngeli.
- Mela, A. 2006. *Sociologia delle città*, Roma : Carocci.
- Menon-Sen, K. (2010) *Delhi and CWG 2010: the games behind the games*. *The journal of Asian studies*, 69 (03), 677–681.
- Montuori, A. (2003). *La complessità della creatività e la creatività della complessità*. *Élites*, 3, 42-48.
- Moser, S., Swain, M., & Alkhabbaz, M. H. (2015). *King Abdullah economic city: Engineering Saudi Arabia's post-oil future*. *Cities*, 45, 71-80.
- Nejat, P., F. Jomehzadeh, MM Taheri, M. Gohari ve MZ Mueh (2015) *A Global Review of Energy Consumption, CO2 Emissions and Policy in the Housing Sector (with an Overview of the Top Ten CO2 Emitting Countries)*, *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 43: 843 – 862.
- Oosterbaan C., Arku G. & Asiedu A.B. (2012) *Conversion of Residential Units to Commercial Spaces in Accra, Ghana: A Policy Dilemma*, *International Planning Studies*, 17:1, 45-66.
- Pawe, C. K., & Saikia, A. (2018). *Unplanned urban growth: land use/land cover change in the Guwahati Metropolitan Area, India*. *Geografisk Tidsskrift-Danish Journal of Geography*, 118(1), 88-100.
- Pojani, D., & Stead, D. (2015). *Sustainable urban transport in the developing world: beyond megacities*. *Sustainability*, 7(6), 7784-7805.
- Rapoport, E. (2014). *Utopian visions and real estate dreams: The eco-city past, present and future*. *Geography Compass*, 8(2), 137-149.
- Rizzo, A. (2017) *Sustainable Urban Development and Green Megaprojects in the Arab States of the Gulf Region: Limitations, Hidden Purposes and Unintended Consequences in Doha, Qatar*, *International Planning Studies*, 22: 85 – 98.
- Rolnik, R. (2013). *Late neoliberalism: The financialization of homeownership and housing rights*. *International journal of urban and regional research*, 37(3), 1058-1066.
- Salomone M. & Messina M. (2011) *Complex, Ecological, Creative: The Modern City and Social Change*, *World Futures*, 67:2, 79-92.
- Sengupta M. (2017) *A window into India's development story – the 2010 Commonwealth Games*, *International Journal of Sport Policy and Politics*, 9:2, 331-348.
- Shen, J., & Wu, F. (2017). *The suburb as a space of capital accumulation: The development of new towns in Shanghai, China*. *Antipode*, 49(3), 761-780.
- UNDESA (2008a) (United Nations Department of Economic and Social Affairs Population Division) *World urbanization prospects. 2007 revision*, New York.
- UNDESA (2008b) (United Nations Department of Economic and Social Affairs Population Division) *United Nations expert group meeting on population distribution, urbanization, internal migration and development*, New York.
- UNFPA (2007) (United Nations Population Fund) *Etat de la population mondiale 2007. Libérer le potentiel de la croissance urbaine*, New York
- UN-HABITAT (2010) *State of the world's cities 2010/2011: Transcending the urban divide*, London and Washington : Earthscan
- UN-Habitat. (2011). *Climate change mitigation responses in urban areas. Human settlements in the 2011 Global*

- report: Cities and climate change (pp. 91–129). London, United Kingdom: Earthscan.
- Urry, J. (2013). *Societies beyond oil: Oil dregs and social futures*. Bloomsbury Publishing, London.
- Uşaklıgil, E. (2014). Bir Şehri Yok Etmek: İstanbul'da Kazanmak ya da Kaybetmek . Can Yayınları .
- Uzun, B., & Simsek, N. C. (2015). Upgrading of illegal settlements in Turkey; the case of North Ankara entrance urban regeneration project. *Habitat International*, 49, 157-164.
- Üçoğlu M. (2021) Financialization and suburbanization: the predatory hegemony of suburban-financial nexus in Istanbul, *Globalizations*, 18:6, 981-994.
- Tarigan A.K.M. & Sagala S. (2018) The pursuit of greenness: explaining low-carbon urban transformation in Indonesia, *International Planning Studies*, 23:4, 408-426.
- The Times of India (2015) Times News Network (TNN), Only six takers for DDA's CWG village flats, 15 July. <http://timesofindia.indiatimes.com/city/delhi/Only-six-takers-for-DDAs-CWG-village-flats/articleshow/48076691.cms>
- Tiezzi, E. 2008 . Città fuori dal caos. La sostenibilità dei sistemi kentsel , Donzelli : Roma .
- TÜİK (2023) Yapı kullanma izin belgesi istatistikleri 2020-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yapi-Izin-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz---Eylul,-2022-45831>, erişim tarihi: 26.01.2023
- Türker-Deveciğil P. (2006) The Role of Local Actors in Transforming Informal Settlements in Turkey for Sustainable Urban Development: The Ankara–Dikmen Valley Case, *International Planning Studies*, 11:3-4, 167-186.
- Walks, A., & Clifford, B. (2015). The political economy of mortgage securitization and the neoliberalization of housing policy in Canada. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 47(8), 1624-1642.
- Vidler, A. (2021). In Claude-Nicolas Ledoux, Birkhäuser, *Architecture and Social Reform at the End of the Old Regime*, Cambridge, MA : MIT Press .
- Yeboah, I. E. (2000). Structural adjustment and emerging urban form in Accra, Ghana. *Africa Today*, 61-89.
- Yeşilbağ M. (2020) The State-Orchestrated Financialization of Housing in Turkey, *Housing Policy Debate*, 30:4, 533-558.
- Yılmaz, M., & Keleş, R. (2015). Urban transformation project of Northern Ankara. In E. Hepperle, R. Dixon-Gough, R. Mansberger, J. Paulsson, F. Reuter, & M. Yılmaz (Eds.), *Challenges of governance structures in urban and regional development* (pp. 351–362). Zurich, Switzerland: European Academy of Land Use and Development.
- Yrigoy, I. (2018). State - led financial regulation and representations of spatial fixity: The example of the Spanish real estate sector. *International Journal of Urban and Regional Research*, 42(4), 594-611.

Extended Summary

Purpose

The urban area and its surroundings, which can be considered as an asset, may have a diseased structure with the accumulation of corrupt practices and ongoing distorted processes that will result from governance problems. So much so that the branched branches of this entity, ranging from global warming to environmental disasters, from social unrest to economic crises, can form intertwined and intricate, complex networks of relations and interactions. One of the most important problems of today's world is the lack of will to analyze and interpret these networks and to apply the possible therapeutic results that may arise from these efforts. The research problems of this study are positive and negative examples for the settlement of an environmentally sensitive urbanization culture in the world. The aim of the study is to determine what can be done in this direction.

Literature Review

Some cities in the Middle East, which traditionally rely on oil economy, have tried to transform into 'Eco-Cities'.

A few cities, such as Doha (Rizzo 2017) and Dubai (Acuto 2010), have seamlessly established themselves as eco-based cities, with the service, tourism, trade and technology sectors becoming drivers of the local economy. Also, other cities such as King Abdullah Economic City (Moser et al. 2015), Dongtan Eco-City (Chang and Shepperd 2013) and Masdar Eco-City (Cugurullo 2013) are in transition to diversify their economies into non-oil and green sectors. 'Low carbon', 'climate change' and 'sustainable mobility' are terms that have also received a lot of attention in Indonesian planning (Colenbrander et al. 2015) and global urban planning and development debates (Lehmann 2013 ; Lee and Kim 2016 ; Liu and Qin 2016). Many cities in the developing world are struggling to become 'eco-cities' due to a strong dependence on high carbon technologies (Tarigan and Sagala 2018). More than half of the world's population lives in cities, and the urban population in Europe has long exceeded 80% (Salomone & Messina 2011). The modern city is torn by conflicts and contradictions, marked by serious environmental problems (pollution, waste, traffic, etc.) and vast areas of human and urban destruction; because with its deep changes, the inhabitants of the city meet in a very fragmented way. There is a large sociological literature on this subject (Cesareo 2001; Mazzette 2003; Mela 2006).

Design/methodology/approach

As a method, the application of management system principles to urban policies will be used. The suggestions to be determined as a result of these will have the potential to be important for environmental sustainability, since urban developments have a significant share in carbon emissions. In this study, suggestions are developed for the ways of providing an urban development sensitive to environmental effects in line with the principles of management systems

applied in the world with international standards on quality, environment, occupational health and safety. Because in developing countries, poor urban governance creates problems in improving and transforming informal areas, which prevents the establishment of sustainable cities.

Findings

Individuals can experience powerful positive changes when given the freedom to pursue greater constructive ideals beyond their individuality. Thus, people are both in a critical position in the big picture and rise to the position of the direct agent of the healing power. For people in general, the future of their own children is of great importance. Therefore, it can be said that there is almost no constructive ideal greater than the goal of leaving a livable world to future generations for a person with this awareness. So, the ordinary citizen, who has the potential to make a change in the current order, can use this potential for the ideals he deems important. Every individual has the potential to desire a better quality of life for himself, the society and especially for his future generations and act accordingly. At this point, an awareness-raising governance system that can transform these potentials into constructive kinetics gains importance. The increase in environmentally sensitive buildings and the relations between the residents of the city can be fully realized with the emergence of a synergy that can increase the cooperation between the residents and create new constructive values. Therefore, the ability of contemporary problematic societies and complex metropolitan-metapoles to internalize the principle of continuous improvement (Kaizen) in their management systems, but to ensure citizen participation, should be sought in a creative citizenship that will enable the city dweller to be transformed from a passive spectator into an active urban hero.